IAvorenko, IUrko
Khalepa

PG
3948
I34K4
1920

From the Collection
of the late

JOHN LUCZKIW

Юрко Яворенко.

ХАЛЕПА.

Жарт з артистичного життя, на одну дію.

Ціна 20 цнт.

КЛАДОМ УКРАЇНСЬКОЇ КНИГАРНІ
ім. Тараса Шевченка.
ast 4th Street, New York, N. Y.

Юрко Яворенко.

KHALEPA

ХАЛЕПА.

Жарт з артистичного життя,

на одну дію.

PG
3948
I34K4
1920

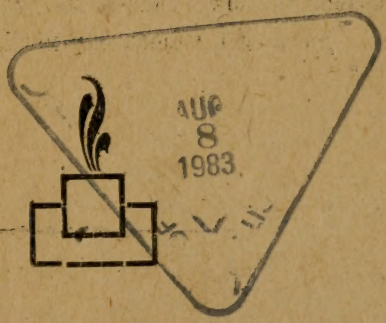

ЗБІРКА
ІВАНА ЛУЧКОВА

НАКЛАДОМ УКРАЇНСЬКОЇ КНИГАРНІ
ім. Т. Шевченка.
168 East 4th St., New York, N. Y.

ДІЕВІ ОСОБИ:

НЕДОЛЯ — молодий актор.

ЛАСКАВА — його тітка, стара жінка.

КАГАНЕЦЬ — Митрохван Степанович, антрепреньор маленької бродячої трупи, підстаркуватий, жвавий чоловік, говорить швидко з русізмами.

Діеть ся в маленькому місті, в хаті Ласкавої.

ХАЛЕПА.

(жарт з артистичного життя).

ЯВА 1.

Ранок. Кімната маленького міщанського будинку, з дуже вбогою обстановою. Ліворуч від сцени — ліжко, праворуч — круглий столик, серед хати старе кріселко. В задній стіні, по середині, покривлене вікно. На другому плані, праворуч, двері.

Як завіса підимається, Недоля напів-одягнений, спить на ліжку.

За яким часом увіходить Ласкава з качалкою в руках.

ЛАСКАВА. Він тут! чи не анахтемська душа! Кудою ж це він уліз? Чи не вікном? *(іде до вікна).* Так і є! У двері не пустила, то він втербичився вікном! От послав Бог гріх тяжкий на мою голову! «Родич», «племенник»!.. бодай ти одурів, як ти мені остобісів своїм сидінням!.. Треба забити вікно, щоб не лазив... а в двері не пущу, то може й здихаюсь таки сього супостата! *(виходить у двері і зараз-же вертається з мідним товкачем від ступки; говорить, дивлячись на Недолю):* не знала, не відала, а тут тобі — здрастуйте. «Ваш племінник, проїздом з трупою, позвольте з тиждень прожить!» Дозволила, а тепер і цяцькайся з ним мало не два місяці! Ні, підожди я тебе викурю! Ти в мене не засидишся!

(стукає). Це тобі не заїзд... *(прибива цвяхом вікно).*

НЕДОЛЯ *(підводячи голову).* Що там таке? Не стукайте так, ради Бога!

ЛАС. *(мов би не чує, стукає дужче).*

НЕД. Не стукайте, прошу вас! дайте заснуть!

ЛАС. *(тільки подивилась скоса і почала ще дужче стукать).*

НЕД. *(схоплюється).* Не стукайте, я вам кажу!

ЛАС. Не кричіть, будьте ласкаві! Я тут хозяйка і, здається, маю право робить що мені треба.

НЕД. На це буде день.

ЛАС. Мені треба зараз. А вам коли не подобається, то можете забіратись відсіля!

НЕД. *(лягає).* І виберусь....

ЛАС. Ми вже давно це чуємо... *(починає знову стукать, Недоля суне голову під подушку. Далі схоплюється).*

НЕД. *(нервово кричить).* Перестаньте, бо їй Богу викину з хати!

ЛАС. Що? — мене гнать? Ах ти ж шибенику! отже навмисне буду стукать!.. *(стукає).*

НЕД. Годі, кажу!

ЛАС. Буду.

НЕД. Перестань!!

ЛАС. От же ні.....

НЕД. Так ось же тобі, чортова коцюбо! *(шпурляє в неї виступцем, взявши його біля ліжка).*

ЛАС. *(хапаючи виступець).* А, так це вже ось як? — виступці в діло пішли? Це я на те їх давала, щоб мені в голову жбурлять? Давай же лишень їх сюди, паничу! Я дала йому, зглянувшись на його злидні, а він бач що! Давай! *(підходить; хоче взят й другого виступця).*

НЕД. Ну, дзуски, не дам!..

ЛАС. Як то не даси? я сама візьму *(підходить ближче, нахиляється, хоче взяти).*

НЕД. Кажу, не дам...

ЛАС. Як же ти смієш не давати?

НЕД. Не дам, та й годі.

ЛАС. Оддаси!

НЕД. Я получу ангажемент, а тепер нехай вони стоять тут! *(Бере в неї з рук виступця і обидва ставить під ліжко, а сам лягає і вкривається).*

ЛАС. Та що ж це таке справді? які люципірі понаставали. Влізе в хату, оташується, а ти йому й слова не смій сказать. Ні, коли вже до сього дійшло, то я не так захожусь біля тебе!.. Вставай, очищай кватирю!

НЕД. Добре, я йому скажу...

ЛАС. Нічого тут! давай постіль, давай, усе й забірайся з моїє хати!

НЕД. Нехай як візьмеш.

ЛАС. І візьму, силою візьму. Давай сюди подушку, *(береться за подушку).* Пусти!

НЕД. Не пущу *(держить теж за подушку).*

ЛАС. Пусти, пусти, кажу! наволочку порвеш.

НЕД. Ні за що!

ЛАС. Пус... *(смикає з усієї сили, Недоля пускає і вона заточується).*

НЕД. Ха-ха-ха! Ха-ха-ха! *(лягає).*

ЛАС. Ах ти ж, шибенику! То ти так з тіткою поводишся? Се так за хліб, за сіль? Геть з хати! Геть зараз же, щоб і дух твій не пах!

НЕД. Ха, ха, ха!

ЛАС. Засмійся на кутні та на живіт, виродку проклятий! Смішно, що тітку побив; побє тебе лиха

та нещаслива година. Бродяга, волоцюга, ланець всесвітний!

НЕД. Ну й ловко ви, тіточко, лаєтесь! І чому ви, з таким хистом не підете на сцену?

ЛАС. Геть кажу к бісовій матері, з своєю сценою, нічого тут мені баки забивать, та зуби заговорювати, вони ще в мене, хвалити Бога, не болять.

НЕД. Ні, без жартів кажу! ви б усіх артисток за пояс заткнули.

ЛАС. Ти ще сміятись? на глум мене піднімати? Геть, забірайся зараз-же під тричорти! *(Бере його за плече).*

НЕД. Ого, як далеко.

ЛАС. Вставай.

НЕД. Одчепіться — обридло....

ЛАС. Я до тебе не чіпляюсь, а кажу — вставай, забірайсь, я мушу нанять цю кімнату.

НЕД. І не обридло вам теє повторяти мало не що дня? Та зрозумійте ви, що я не можу зараз нікуди піти, я все листування направив сюди і тепер з години на годину жду відповіді на свої листи. Тай, крім того, я неможу в друге місце переїхати через те, що не маю за що.

ЛАС. То мені клопіт! от, вставай, забірайся і буде найкраще.

НЕД. Но встану й не піду. *(Повертається від неї до стіни).*

ЛАС. Як не підеш, — я силою за ноги стягну.

НЕД. Попробуй, стягни...

ЛАС. І стягну! *(тягне; Недоля хапається за ліжко).*

НЕД. Ну годі, буде вже.

ЛАС. Вставай!

НЕД. Одчепись кажу!

ЛАС. Вставай.

НЕД. Одступись, сатано!

ЛАС. Не одступлюсь, аж поки не встанеш.

НЕД. *(схоплюється з ліжка)*. Ах ти ж, чортова кукла! Довго ти будеш мене мучить? *(хапає її за шиворот)*. Геть пішла з очей!

ЯВА 2.

КАГАНЕЦЬ *(входить в поношеному літному пальті, в капелюсі, в руці зошиток і палиця)*. З добрим утром!

НЕД. А, це ви!.. вибачайте! *(хапає тужурку й виступці; одягається. Ласкава вискакує у двері)*.

КАГ. Собственною персоною! Може помішав вам, так прошу вибачати, — дуже екстраординарний случай.

НЕД. Нічого, нічого, прошу сідайте *(підніма стілець і подає)*.

КАГ. Мерсі! благодарю вас.

НЕД. Вибачайте, що в мене тут такий розгардіаш: хазяйка як раз мазать збірається.

КАГ. О, небезпокойтесь, пожалуста! Я сам поклоннік простоти і враг роскоши. Я даже, можно сказать, толстовець в некотором роде... Да... так я до вас по дуже важному ділу.

НЕД. Я до вашої послуги.

КАГ. Хочу вас просить, щоб ви починали сезон не з першого, як ми умовились, а сьогодня.

НЕД. Сьогодня?

КАГ. Еге! Знаєте, такий... е... е... е... не предвіденний случай: я поїхав сюди знімать театр, а труппа

повинна була приїхать потім, і раптом получаю телеграму, що герой хоче їхать. Як вам понравиться?

НЕД. Через що ж то?

КАГ. Найшов собі якусь там службу, чорт би його взяв з нею разом! Я думаю, вам все одно — тепер чи потім. Починайте, грайте, виручте, будьте батьком рідним! — Сьогодня спектакль!

НЕД. Та грать то не штука, тільки...

КАГ. Що? ангажемент? Я зараз...

НЕД. І це до речі: мені як раз сьогодня треба розщитуватися з хозяйкою...

ЯВА 3.

ЛАС. *(увесь час слухає потім вносить кріселко).* На те вам ще одно кріселко.

НЕД. Еге, — спасибі, тьотю.

КАГ. Так це ваша тьотушка? *(до Лас).* Ізвініть, я думав, що ви просто... е... е... Імею честь представиться! артист і автор, Степан Митрофанович Каганець, антрепреньор і режисер малоруської трупи. *(Подає руку).*

ЛАС. Здрастуйте. А я теж думала, що ви який небудь з їхньої кумпанії. Вибачайте.

КАГ. Хе-хе-хе... нічого, нічого... *(Виймає бумажника й дає Недолї гроші).* Ну, то я поки що даю вам десятку, а то в вечері.

НЕД. Гаразд.

ЛАС. *(до Недолї).* То це вже ви й мені щонебудь дасте?

НЕД. А як же! авже-ж... тільки опісля, опісля, тьотю.

ЛАС. Ні, ні, вже краще зараз, а то...

НЕД. Ну, то гаразд! Скільки там!

ЛАС. Та ви ж нічого ще не давали.

НЕД. Ну, візьміть поки що сі *(оддає)*.

ЛАС. От і добре. Може вам поснідать що приготовить?

НЕД. А щож? жарте! *(до Каганця)*. Ви закусите.

КАГ. Я чоловік общественний... *(Ласкава виходить)*.

НЕД. От і гаразд... Що ж у вас сьогодня йде?

КАГ. «Грошолюби, або чотирі смерті в чаду божевілля».

НЕД. О, я ще й не чув про таку пєсу.

КАГ. Та вона рідко йде; либонь тільки я її й ставлю.

НЕД. Що ж це — комедія? драма?

КАГ. Трагедія на пять дій в семи картинах.

НЕД. Історична?

КАГ. Ні, діється за наших часів.

НЕД. Певно, страшна, крівава?

КАГ. Звичайно, як трагедія; хороша пєса, а главноє — дає збори і для постанвки благодарна: розумієте, в публіці увесь час гомеричеський хохот, а в кінці кожної дії істерики.

НЕД. *(іронічно)*. Це, дійсно, повинне бути щось надзвичайне. Чія-ж це?

КАГ. Собственнаго проізведенія.

НЕД. А, ваша...

КАГ. *(подаючи зшиток)*. Так ось вам ролька; це, знаєте, молода, середніх літ, людина, чесна, прямої вдачі, герой по натурі, трагик...

НЕД. Герой, та ще й трагик? Я ж таких ролів не граю.

КАГ. Та у нього там тільки одно місце, де він з ума сходить...

НЕД. Що? божевілля? Ні, я не берусь таких ро-

лів грать; я ж вам казав, що я резоньор по натурі й на сцені.

КАГ. Та це не важно; я сам од природи не герой, а більше характерний комік, одначе — коли треба, граю й героїв, а иноді навіть любовників приходиться грати. Ви прочитайте, тоді сами скажете, що тут нічого трудного нема.

НЕД. Ну гаразд, я прочитаю, тільки все таки я лишаю за собою право до репетиції одмовитись, коли побачу, що я до сієї ролі не підхожу.

КАГ. Ні, ні, ви вже не відмовляйтесь.

НЕД. А репетиція коли?

КАГ. Та ви вже так прямо учіть та й годі, у нас сьогодня репетиції не буде, а я з вами просто тут пройду головнійші сцени, покажу місця і все гаразд буде.

НЕД. Міста містами, а репетіція сама собою.

КАГ. Та, бачите, репетіровать не можна, через те, що трупа моя не вся приїхала; оце треба зараз послать телеграмою гроші, щоб виїздили.

НЕД. Ага... *(Пауза. Недоля переглядає роль).* Коли ж ваша трупа приїде?

КАГ. Годині в 7-й повинна бути.

НЕД. А в вас велика трупа?

КАГ. Та ні, сказать, не велика, но ансамбль хорошенький; главное, що всі сигрались... У мене трупа тепер трохи розпавшись і лишились, так сказать, тільки свої.

НЕД. Як то?

КАГ. Ну, — я, жінка, дві дочки, два хлопці...

НЕД. Так у вас вже діти великі?

КАГ. Не дуже щоб і великі, но все-таки порядошні. Старшому синові 16 літ, співає лірічних любовників і всяких парубків грає, дочка чотирнадцяти

літ, чудесно співає «Наталку Полтавку» і взагалі всі драматичні ролі; у меншої дочки теж виходить чудово Терпелиха, а самий менший синок, одинадцятий год пішов, Миколу дує так, що все оддай і мало: комізм просто невозможний! Він, знаєте, ще трошки так, шепеляє, і як тільки вийде на сцену, скаже слово, — публіка покотом! Кромє того, — голос знаєте, такий баритональний альт; а танцює подлець — так ви собі представить не можете! це знаєте, буквально носиться в воздусі, не торкаючись до землі!

НЕД. Так... У вас, виходить, вся трупа своя?

КАГ. Ні, держу й чужих; у мене оце недавно була чудная драматическая артистка, тепер поступила в циганський хор в Казані. Потім ще був герой нічого собі; но це подлець, скотина неблагородная! Понімаєте: я його витяг од сапожного верстака, в люде вивів, на ноги поставив, а він, мерзавець, покинув та в дяки пішов. Ну, та хай їм чорт! Мені й самому обридли ці «самодельні» артисти і я дуже радий, що оце натрапив на вас, бо чоловік з спеціяльною шкільною освітою зовсім инша річ. Я школу високо ціню і думаю, що ви з успіхом заміните отих усіх. Правда?

НЕД. Тоб-то як? завжди грати героїв?

КАГ. Ну конешно.

НЕД. О, що ви?

КАГ. А що?

НЕД. Чого, чого, а за це не берусь!

КАГ. Чого там «не берусь», — це мудрість не велика! Тут стоїть тільки вдохновиться, ввійти в роль.

НЕД. Ну, крім цього ще потрібне відповідне почуття, — темперамент.

КАГ. Ніякого темпераменту, це все ерунда! Од

актора главное требується — іскуство... е... е... ефект проізвести, фортель підходящий викинуть...

НЕД. Це для коміка.

КАГ. Та і для трагика теж саме; трагикові ще навіть легче: вийшов, зробив величний жест, повів грізно очима — і жар!

НЕД. Ну, а я на жаль не маю такого виразного й грізного погляду, щоб ним робити ефект...

КАГ. Це пустяки, грим усе зробить. Я сам...

НЕД. А постать? Ні, ні, і взагалі я не герой...

КАГ. Ну, що ж... постать, як постать... я бачив ще з гіршою фігурою, даже, можна сказать, без всякої фігури...

НЕД. Для мене це не доказ.

КАГ. Чого ж?..

НЕД. Зовсім ні. Ну, припустім, що я набрався сього нахабства і граю; як ви думаєте, що вам заспіває публіка після першого-другого мого «героїчного» виступу?

КАГ. Нічого.

НЕД. Або й преса.

КАГ. І... і, голубчику! про це я найменше думаю: бо публіка — це загадка і їй часто таке подобається, від чого ми-б з вами хрестились та тікали; а що до крітики, то ви можете буть спокійні: ми незабаром подамось на Сібір, а там вже й чорт нам не дошкулить, не тільки преса!..

НЕД. Що? на Сібір?.. Ні, на Сібір я не поїду!

КАГ. Так ви ж не знаєте моїх условій...

НЕД. Не знаю і знать не хочу!

КАГ. Ви боїтесь, що я завезу. та й покину, як покинув вас Крутихвіст? Але вибачайте, я не з тих!

НЕД. Нічого я не боюсь...

КАГ. Во-первих я беру вас на повне своє іждівеніе, ви получите в мене проїзд, квартіру, стол, стірку білля, навіть одежу, як захочете... Крім того ви будете жалування получать; великого не обіщаю, але все ж...

НЕД. Та не турбуйтесь, я сказав, що в Сібір не поїду, і не поїду.

КАГ. Хм... не розумію... Ну, хіба вам не один дідько грати, раз вам за це платять гроші?

НЕД. Не все ціниться ціною золота.

КАГ. Все!

НЕД. Вибачайте, — єсть такі речі, що над ними капшук не має влади.

КАГ. Голубчику! це все тільки теоритичні іллюзії, так сказать; ражу вам, як честний, благородний чоловік, киньте ви свої фантазії, та поїдемо зо мною; будете грать перші ролі; на афішах буду печатать з красної строки великими буквами — «При участії ізвєстнаго артіста малоруської драми такого-то».

НЕД. Слухайте, добродію: — пропозіції ваші доходять просто до нахабства! Ви пропонуєте йти не тільки проти своїх принціпів, а навіть гонор, честь свою, пустить на якусь низьку шахрайську рекламу!

КАГ. Голубчику в наш вік без реклами ні на шаг, — це ж звичайна річ!..

НЕД. Я прошу вас не говорить зо мною так!

КАГ. Не сердьтесь! які ж бо ви палкі! а казали, що нема темпераменту! та вас хоч зараз на перші ролі! Отже я жду ваших условій; на все согласен, тільки не требуйте невозможного.

НЕД. Я вже сказав, що ідеї своїй не зражу і рішуче прошу вас дати мені спокій...

КАГ. Гм... Ну й чому вам не їхать? ну скажіть — чому?

НЕД. Я вже сказав.

КАГ. Це все єрунда.

НЕД. Як знаєте.

КАГ. Еге... Ідея... Слухайте, пане Недоля, — чи не замішалась тут яка небудь чорнобривенька ідея з карими оченятами?.. Га? Чи не вгадав я?.. Ну й не сором же вам мінять... е... е... іскуство на якийсь там, прости Господи, бабячий хвіст?! це ж смерть, самоубійство для молодого талану! *(Недоля усміхається).* Ви не смійтесь, я правду кажу, бажаючи спасти вас для української сцени... Ну, та коли ви за сим так гонитесь, то я вам предложу... *(Шепче на ухо).*

НЕД. Що? Як ви смієте?! це ж роспуста! Прошу вас вийти геть звідсіль!

КАГ. Що ви? що ви?

НЕД. Я не хочу мати ніяких стосунків з такими добродіями, як ви! Забірайте свою роль і йдіть звідкіль прийшли.

КАГ. Що? Як? Га?!! Ви зрікаєтесь ролі? Ви хочете зірвать спектакль?!

НЕД. Зрікаюсь!

КАГ. Гвалт! Зарізали! Грабіж!!

ЯВА 4.

ЛАС. *(вибігає з качалкою).* Що тут трапилось? Кого грабують?

КАГ. Серед білого дня — мене грабують! Ой гвалт, ратуйте!

ЛАС. Та заспокойтесь, пане..

КАГ. Не можу! У мене жінка, діти, у мене в трупі чужих сім душ, — чим їх годувать? ратуйте!

ЛАС. Заспокойтесь, я сього шибеника в поліцію, коли він вас ограбував! Я сама свідчитиму... В поліцію!

КАГ. Та одчепіться ви з своєю поліцією! Слухайте, пане Недоле, що ви зо мною робите? Де ж ваша совість? Ви ж дали слово, пообіщали, згодились, навіть контракт підписали.

НЕД. Я не подписував контракта їхати на Сібір.

КАГ. Я ж і не везу вас! Нехай він западеться, той самий Сібір! Я прохаю грати тут.

НЕД. Я не можу цієї ролі грати.

КАГ. Та як небудь, як зможете! В мене афіша розклеєна, в мене розход!..

НЕД. Та зрозумійте ж ви мене, — я не можу, я боюсь братись за такі ролі, я людина запальна, я можу насправжки вбити свого партньора!

КАГ. Вбийте, вбийте, тільки не зривайте спектакля! *(Падає на вколюшки).* Повний же збор пропаде! Зглянтесь хоч на діток, будьте батьком рідним!

НЕД. А, як це обридливо й гидко! Встаньте, коли ви хоч трохи ще людина...

КАГ. Ні, ні! вже краще вбийте, — або згодьтесь!

НЕД. Ну, та встаньте вже...

КАГ. Згода? Та невже?! Благодітель мій... Ну, так починаймо ж репетіровать. Я зараз приблизно обставлю сцену і понамічаю міста *(бере стільці й розставляє).* А в мене вже і в душі похололо... Ну, дія проходить в кімнаті. Ну, оце буде проход, *(показує праворуч на стілець),* в столову вашого брата

міліонера; тут двері з надвору *(показує на середину)*.

НЕД. Та як же репетіровать, коли я не маю поняття про зміст вашої пєси?

КАГ. Єрунда! Я вам зараз скажу: я ваш брат, що всякими правдами й неправдами нажив міліони, а ви в мене служите на кирпичному заводі і получаєте мізерну плату, як і всі робочі, бідуєте, недоїдаєте; у вас жінка, діти, вам досадно, а тут на заводі робить з вами пяничка, злодюга і подлець, граю його тоже я. От, він вас підмовляє вбити брата й заграбити його міліони; ви спочатку не соглашаєтесь, потім в одну горобину ніч... Ага, от — до речі: чи нема тут у вашої хозяйки листа — хоч старої бляхи? бо тут в театрі грому ні з чого зробить...

НЕД. В крамниці є...

КАГ. Ага, ну значить прийдеться купить... Так от: в одну горобину ніч я підмовляю вас іти копати клад; для смілости напуваю вас горілкою, потім привожу вас до братового дому і кажу, що скарб тут; ви спочатку вагаєтесь, но под вляніем випивки, грома, молнії і желанія грошей, ви, не отдавая собі отчота, рішаєтесь на убийство. Ну от: я з свічкою вихожу й читаю монолог, потім іду в ці двері *(показує на боковi)*, і моментально перегріміровуюсь! На сцені пусто. Десь далеко чути грім і в вікнах мигтить блискавка. Через яку хвилину одчиняються двері і ви тихо, отак-о крадькома входите *(показує як)*. По настоящому це ми повинні вдвох, але я мушу в цей час перегріміровуватись, то ви вже самі входите і починаєте читать перший монолог, оцей-о. *(Показує в зшиток)*. Це вже я опісля навмисне вставив цей монолог, щоб успіть

перегріміруватись. Ну, проделайте це, що я вам показав.

НЕД. *(проходить між двома стільцями, стає й читає без всякого виразу):* «Нікого, пусто. О Боже! аж ось коли привів ти над ворогом людським помститись. О, я зумію одплатить за все. Я кат, а не людина, я жизнь чоловіка у жменю зумію забрать! *(сміється).* і до тих пор держатиму її в жмені, аж поки не натішусь нею. О Боже!...

КАГ. Ну, так ви ж не спішіть так! Це ж белие стіхи, читайте з вираженієм.

НЕД. Я ж з вираженієм.

КАГ. Яке ж тут вираженіє, коли ви ні одного знака препиванія не видержали!..

НЕД. Ну, гаразд. *(Починає пильно зупинятись на всіх знаках).* «Боже, що я задумав? Рідного брата убити і з світа зігнати! Ха-ха-ха! Зігнати він сам себе зігнав! і сам колись на тому світі велике скаже в мені. Спасибі, що я збавляю його...

КАГ. Ви не так ділите. Треба «велике скаже він мені спасибі», а ви зупиняєтесь на *мені,* а спасибі кажете оддельно!

НЕД. Вибачайте, тут після «мені» точка!

КАГ. Та що ви вигадуєте! Покажіть! *(Дивиться).* Це муха сіла! *(Щищає нігтем).*

НЕД. А, муха! Ну гаразд. «Велике скаже він мені спасибі, що я збавляю його з світа і од гріхів, які міг би він нажити за життя до смерти йому не треба».

КАГ. Слухайте, їй Богу ви нехотя читаєте! Ясно ж, як Божий день, що перед «смертю» після «життя», треба зупинитись, і видержать паузу: о, дивіться.

(Показує в зшиток). Тут навіть многоточіє поставлено.

НЕД. Многоточіє? А я думав, що це теж мухи.

НЕД. Ви думаєте? Ну я б цього не сказав. Де ж це воно те життя з многоточієм! Ага! «Життя йому не потрібне, бо через своє життя він убаває життя другої людини, котра бажає щастя і кохання на свойому віку»... *(До Каганця).* Про кого це він тут балакає, я не розумію.

КАГ. Бачите, тут в першій дії фігурірує дівчина, яку він звів, а в неї єсть коханець. На жаль, в мене нема кому дать цієї ролі Голубчику, візьміть ви її, поки до вашого вихода...

НЕД. Другу роль? Ні за що!

КАГ. Та як же бути?

НЕД. Про мене... Дайте, в кого менша роль.

КАГ. Та нема ж кому; в мене, в цьому спектаклі буквально всі по дві, по три ролі грають.

НЕД. Викиньте.

КАГ. Голубчику, що бо ви кажете? Завязки ж не буде!

НЕД. Ну, грайте сами.

КАГ. Бога бійтесь, я й так уже граю три ролі: двох коміків і подлеца.

КАГ. Голубчику, нікуди вже зводить, — все зведено, що можна було: пять ролів вичеркнув, трьох головніших слова другим переписав. Подумайте тільки, чого це мені стоїть! Хіба легко самому черкать, нівечить свій власний твір?!

НЕД. На віщо ж ви пишете пєси з такою силою дійових осіб?

КАГ. Не можна, голубчику! іначе, ну, яку ви трагедію збудуєте на пяти, чи десяти особах?

НЕД. На щастя, я не драматург...

КАГ. Ото ж то й є!

НЕД. *(читає, далі роль іронізуючи, а кінець вигукує з фальшивим пафосом):* «А він труну для неї дбає, в котру збірається її покласти раніше смерти. Смерть, смерть, йому, люциперу гидкому!

КАГ. От бачите! А ви ще скромність на себе напускали, казали, що нічого не вийде!... сього монолога трошки черконуть?

КАГ. То б то як? Хіба він довгий?

НЕД. Та й довгий, і якийсь він...

КАГ. Що? трудний язик? Так виправте для себе.

НЕД. Та не язик, а зміст, якийсь він не ясний...

КАГ. Ну, звиніть! Тут все ясно й понятно, тільки треба прочитати як слід! При тім це тільки виступленіє, а вже настоящий монолог починається ось де, *(показує і читає ремарку)*... «Після того, як він рішається вбити й каже «смерть йому», роздається сильнєший раскат грому, все кругом задрожало і він починає *(читає з пафосом):* «О, Боже, ну що як після того братовбивства земля вся сколихнеться і грізно тучі затремтять? Отверзеться небо і глас прокляття з висоти осипле голову мою, лишить пристанища мене земного й пошле скітальцем по землі, де їством моїм буде каміння, а кров напитком дорогим!» О!

НЕД. *(читає простіше).* «Де їством буде каміння, а кров напитком дорогим. А кров бере себе за голову.

КАГ. Да не «кров бере себе за голву»! — бере себе за голову — ремарка! Там же скобки цвітним карандашем!

НЕД. Та хто його тут розбере! Тут цвітних карандашів цілий квітник!

КАГ. Не звертайте уваги, — то вимарки були, а тепер ви жарте по червоному.

НЕД. *(дивиться в роль)*. Та котрий же червоний? Тут їх аж три!

КАГ. А Господи! Ну, що ви за актор, що не можете справитися з купюрами!... Давайте сюди! *(Бере роль в Недолі)*. Ну от... А й справді тут начеркано... як же це? Ну, краще я вам просуфлірую, а ви прорепетіруйте під суфльора.

НЕД. Давайте як небудь, аби хутніш! *(Каганець сідає верхи на один стілець і суфлірує: Кров? Пусті думки» і т. д. Недоля за ним читає повним голосом з відповідними руками й мімікою, і чим далі все більше входить в роль)*.

НЕД. *(бере себе за голову, повторює за Каганцем)*. «Кров? Пусті думки нікчемні! Все піде прахом... і щастя і багатство — нікчемне баловство земне! А серце? Навіщо ватаг цей лихий всього життя людського?»

КАГ. Вдарте себе в груди.

НЕД. Добре! *(Каг. читає далі, Недоля за ним)*. «О, Боже, дай пораду!»

КАГ. Станьте на вколішки.

НЕД. Потім стану.

КАГ. Станье зараз.

НЕД. Кажу — потім, стану на спектаклі, а тепер далі! *(Каганець читає, Недоля за ним)*: «І Ватаг цей веде мене на вчинок злий. О, я зроблю велике щось таке, що буде більше за діла героїв».

КАГ. *(Недоля замовк, а Каганець бере в кутку свою палицю, крадучись підходить до Недолі і теж*

показує свою роль). Так, так, не будь дитиною і викинь трусость з голови, бо стид і сором бути трусом, бо трусость єсть ярмо людське! *(Подає Недолі палицю).* Ви берете в мене сокиру. *(Читає).*

НЕД. *(беручи палицю, повторяє).* «Оце до речі, ха-ха-ха!»

КАГ. Не так! засмійтесь як слід.

НЕД. «Оце до речі, ха-ха-ха!»

КАГ. Та не так; дайте мені ненормальний сміх.

НЕД. *(Сміється божевільно).*

КАГ. Ще не так: дайте такий сухий... е... е... короткий, — драматичний сміх, розумієте?

НЕД. *(Сміється).*

КАГ. Ні, не те! От вам і школа ваша! І чому там тільки учать! Я завжди казав і кажу, що школа— єрунда!

НЕД. А я скажу, що ви сами не знаєте, що вам треба.

КАГ. Ну, ну, я вичеркну сміх! Жарте без сміху *(читає).*

НЕД. *(за ним).* «Тепер я знаю, що робить: іду!»

КАГ. Бистро ідіте в ці двері, *(показує праворуч,* і там вбиваєте; в цей момент роздається страшний удар грому і блискавки. Ви, блідний, з окровавленими руками, появляєтесь на порозі і починаєте... Ну, повторимо цей виход.

НЕД. *(за Каганцем).* «Тепер я знаю що робить, — іду!!» *(іде праворуч).*

КАГ. *(бє кулаком по стілцю).* Виходьте! *(читає).*

НЕД. *(вертається).* «Сам Бог, його святий престол, здрігнулись від того, що зараз учинилось! За-

черствівша луна під сводами небес откликнулася знов прокляттям по землі»!..

КАГ. До мене! *(читає).*

НЕД. *(до Каганця).* «Де гроші, Пантелей? Признайся, — брав ти гроші?

КАГ. Берете мене за руку *(читає).*

НЕД. *(хвата Каганця за руку),* «Кажи, бо і тобі не животіти!»

КАГ. «Ось вони». *(подає свій капелюх).* Ви розриваєте мішок з грошима, но вам уже кажеться, що це черепки, і ви бросаєтесь на мене *(читає).*

НЕД. «Давай, давай! Тепер я прягну крові і багатства!» *(Бере бриль за підшевку й за верх і розриває).*

КАГ. Стійте, стійте! що ви робите? Послідню шляпу порвето! *(Бере з рук бриля й читає).*

НЕД. *(за ним).* «А, так ти такий? Черепя замісць грошей!..»

КАГ. Бросаєтесь на мене.

НЕД. «А! дак ти такий!«

КАГ. Єнергічнєє! *(читає).*

НЕД. *(кидаєтьcя на Каганця).* «Черепя замісць грошей! Вино замісто крові!»

КАГ. Хватаєте мене за груди.

НЕД. *(хватаючи Каганця за груди).* «Черепя замісць грошей?! Вино замісто крові?! Так згинь же падло!»

КАГ. «Панько, опамятайтесь!» *(читає).*

НЕД. «Ні, пізно, пізно вже! За черепки я брата вбив, то й ти розсипся черепками! *(хватає міцно за шию Каганця).*

КАГ. *(випускає з рук пєсу).* Тихше, тихше, не давіть так!..

НЕД. *(Не потураючи, термосує його).* «Я крові прагну! Крові! замісць багатства!»

КАГ. *(хрипло).* Каравул!

НЕД. «Череня замісць крові!»

КАГ. Ратуйте!

НЕД. «Вина замісць черепя!»

КАГ. Ратуйте, хто в Бога вірує!..

ЯВА 6.

(Ласкава вибіга з коцюбою).

ЛАС. Що тут таке? Чи ти не здурів?

НЕД. «Крові, крові!»

ЛАС. Гвалт, гвалт! Поліція! *(Кидається розборонятн).*

НЕД. *(випускає Каганця: той з розірваним коміром, кидається збірать свої шпаргали).*

НЕД. *(хапає Ласкаву й Каганця за плечі, випихає в двері).* К чорту! Ха-ха-ха! Ха-ха-ха!

ЗАВІСА.

ПАРТИТУРИ

до українських драматичних творів:

Безталанна, драма в 5 діях 80
Бувальщина, комедія в 1 дії 80
Бурлака, драма в 5 діях 60
Вихованець, комедія в 3 діях 80
Вихрест, драма в 5 діях 80
В неволі темноти, ком. в 3 діях 80
Дай серцю волю, драма в 5 діях $1.25
Душогуби, драма в 5 діях 80
Дячиха, комедія в 4 діях 60
Жидівка вихрестка, драма в 5 діях 80
Запорожський Клад, ком. опе. 3. діях $4.50
За Немань іду, оперета в 4 діях $1.25
Катерина, драма в 4 діях 80
Кохане в мішках, водевіл в 1 дії 30
Мати Наймичка, драма в 4 діях 80
Невольник, драма в 5 діях $1.25
Ой не ходи Гриця та на вечерниці, драма в 5 діях $1.75
Орися, комедія в 4 вія 60
Панна Штукарка, комедія в 3 діях 60
Пімста жидівки, драма в 5 діях $1.25
Повернув ся із Сибіру, драма в 5 діях 80
По ревізії, етюд в 1 дії 50
Пошились у дурні, ком.-опера в 3 діях .. $1.25
Сатана в бочці, комедія в 1 дії 80
Сватанє на вечерницях, водевіль в 1 дії 80
Тарас Бульба, драма в 4 діях 80
Хмара, драма в 5 діях 80
Як ковбаса та чарка, то минесь ся і сварка, водевіль в 1 дії 50

Всі замовленя посилайте на адресу:

UKRAINIAN BOOKSTORE

168 East 4th St., New York, N. Y.

1933

ТЕАТРАЛЬНІ.

Американський шляхтич образець в 3 діях 30
Батраки, драма на 4 дії . . . . . .
Безталанна, драма в 5 діях .....
Бувальщина, комедия в 1 дії .....
Бурлака, драма в 5 діях .....
Великий молох, пєса в 3 ох діях . . . .
Вихрест, драма в 5 діях .....
Глитай або Павук, драма на 4 дії . . . . .
Дай серцю волю, заведе в неволю, драма в 5 діях... 40
Двоє, драматичний малюнок на 1 дію . .
Добрі діти, образ з житя амер. школярів на 3 дії
Душогуби, драма в 5 діях .....
Душогубка, драма в 4 діях 30
Дачниа, комедия в 4 діях .....
Жидівка вихрестка, драма в 5 діях 50
За Друзї своя, драма в 5. діях,
За Немань іду, оперета в 4 діях .....
Запорожський клад, комедійо-опера в 3. діях 30
Катерина, драма в 4 діях .....
Мазепа, драма в 5 діях 35
Наймичка, драма в 5 діях 35
На сїножаті, жарт на одну дію
На старости літ, образ з житя народа в 1 дії .....
Наталка Полтавка, комедийо-опера в 2 діях 20
На тихі води, на ясні зори, сцен. образок в 4 діях . 25
Недолюдки, бувальщина в 3 діях 30
Орися, малюнки з міщанського житя в 4 діях .....
Панна Штукарка, комедия в 3 діях 30
Пімста жидівки, драма в 5. діях. 40
Повернув ся із Сибіру, драма в 5 діях .....
По ревізиї, етюд в 1 дії 20
Пошились у дурні, комедия-оперетка в 3 діях .....
Прометей, драматичний уривок .....
Простак, комедия в 1 дії 20
Сватане на вечерницях жарт в 1 дії .....
Сватане на Гончарівці, оперета в 3 діях .....
Соколики, комедия в 4 діях 35
Страйк сценїчний образ в 3 діях 20
Сьвідки, комедія в 1. дії 15
Тарас Бульба під Дубном, драма в 4 діях .....
Герновий вінок, або жертви царизму драма в 4 діях. 50
Кмара, драма в 4 діях 50
Царицині черевички, комедия в 5 діях .....
Щасливий Край, комедия на одну дію
Як ковбаса та чарка, то минеть ся й сварка,
водеріль в 1 дії .....

Всї замовленя посилайте на адресу:

Ukrainska Knyharni
168 East 4th Street, New York, N

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY